



FİLOZOFLARIN FİLOZOFLARI

Hazırlayan
Eylem Yolsal Murteza

Melike Molacı
Mehmet Güneç
Cemal Bâli Akal
Ayşe Gül Çıvgın
Çağlar Koç
Gaye Çankaya Eksen
İbrahim Okan Akkın
Işıl Çeşmeli
Özlem Ünlü
Kerem Eksen
Zeynep Savaşçın
Aslı Üner Kaya
Metehan Arıtürk
Kurtul Gülenç
Volkan Çıdam

PİNHAN YAYINCILIK

Litros Yolu, Fatih San. Sitesi No: 12/214-215

Topkapı/Zeytinburnu İstanbul

Tel: (0212) 259 27 60 Faks: (0212) 565 16 74

www.pinhanyayincilik.com

info@pinhanyayincilik.com

Sertifika No: 40676

Filozofların Filozofları

© Pinhan Yayıncılık, 2023

Birinci Basım: Ekim 2023

Genel Yayın Yönetmeni: Mahmut Sever

Hazırlayan: Eylem Yolsal Murteza

Sayfa Tasarım: Adem Şenel

Teknik Hazırlık, Baskı ve Cilt:

Yaylacık Matbaacılık San. Tic. Ltd. Şti.

Litros Yolu Fatih San. Sitesi No: 12/197-203

Topkapı-İstanbul Tel: (0212) 567 80 03 Sertifika No: 44865

ISBN: 978-625-8393-54-5

© Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metnin, gerek görsel malzemenin yayınevinden izin alınmadan herhangi bir yolla çoğaltılması, yayımlanması ve dağıtılması 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun hükümlerine aykırıdır ve hak sahiplerinin maddi ve manevi haklarının çiğnenmesi anlamına geldiği için suç oluşturur.

FİLOZOFLARIN
FİLOZOFLARI



İçindekiler

Sunuş.....	7
<i>Eylem Yolsal Murteza</i>	
Epiktetos'un Sokrates'i: Top Oyuncusu.....	21
<i>Melike Molacı</i>	
Aristoteles'in Platon'u: Kavram ile Gerçeklik	45
<i>Mehmet Günenç</i>	
Machiavelli'nin Epikuros'u: Öteki Firenzeli.....	77
<i>Cemal Bâli Akal</i>	
Locke'un Descartes'i: Bilginin Kaynağı, Kapsamı ve Sınırı Bakımından Karşılaş(tır)malar	105
<i>Ayşe Gül Çıvgın</i>	
Henry'nin Descartes'i: Bir İçkinlik Düşünürü	125
<i>Çağlar Koç</i>	
Naess'in Spinoza'sı: Neşeli Bir Ekolojik Aktivizm İçin	141
<i>Gaye Çankaya Eksen</i>	
Deleuze'ün Spinoza'sı: Yaratıcı Felsefi Tarih ve Spinozacılığın Pratik Sonuçları	163
<i>İbrahim Okan Akkın</i>	
Butler'in Shaftesbury'si: Ahlak Duyusundan Vicdana.....	189
<i>Işıl Çeşmeli</i>	
Deleuze'ün Hume'u: Transandantal Empirizizm	209
<i>Özlem Ünlü</i>	
Nietzsche'nin Schopenhauer'i: Eğiticinin Peşinde	231
<i>Kerem Eksen</i>	

Benhabib'in Arendt'i: Geleneğin Susturduğu Seslerin Peşinde.....	253
<i>Zeynep Savaşçın</i>	
Searle'ün Austin'i: Söz Edimleri	273
<i>Aslı Üner Kaya</i>	
Pogge'nin Rawls'u: Adaletin İzinde.....	295
<i>Mete Han Arıtürk – Kurtul Gülenç</i>	
Honneth'in Habermas'ı: Eleştirel Teorinin Kuşaklararası Sürekliliği ve Dönüşümü.....	315
<i>Volkan Çıdam</i>	

Deleuze'ün Spinoza'sı: Yaratıcı Felsefi Tarih ve Spinozacılığın Pratik Sonuçları

İbrahim Okan Akkın

*§

Yaklaşık on iki sene önceydi; demokratik totalitarizme karşı çoğulculuğu savunduğum yüksek lisans tezini yeni tamamlamış doktora konumu tasarlıyordum. Aklımda Spinoza vardı ancak tema net değildi. Böyle zamanlarda yolculuğa çıkmak gerektiğine inanırım. O yaz da Berlin'e gitmiştim. Aşırı sağcı ordu görevlileri tarafından öldürüldükten sonra cesedi kanala atılan Rosa Luxemburg'un anıtının kenarında duruyordum.¹ Belli bir bedenini sonlu yaşamına karşın mücadelede tek tek şeylerin beliriş ve kayboluşlarında kuşatılan sonsuzlukta yitiriyordu. Luxemburg'un ardından Yahudi Müzesi'ne geçtim. Kırık bir Davut yıldızını andıran ödüüllü mimari yapıda yaşamın akışını kesintiye uğratan molar çizgilerle bölünmüş kompartımanlar arasında; 'süreklilik', 'siirgün' ve 'soykırım' eksenleri boyunca dolandım.² Binanın içindeki 'boşluk' bölgesinde, katledilen Yahudilerin cisimleşmiş hayaletlerini andıran metal yüzler arasında zaman yolculuğuma devam ettim.³ Adım attıkça ayaklarımın altından

* § Bu bölüm, Utrecht Üniversitesi Kültürel Araştırmalar Enstitüsünde TÜBİTAK – BİDEB 2219 Yurt Dışı Doktora Sonrası Araştırma Burs Programı desteğiyle Doç. Dr. Kathrin Thiele danışmanlığında yürüttüğüm 1059B192100205 numaralı araştırma projesinin bir ürünüdür. Yabancı dildeki kaynaklardan yapılan tüm çeviriler tarafıma aittir.

- 1 Cinayetin detayları ve azlettiriciler hakkındaki bilgiler için bkz. Klaus Gietinger. "The Man Who Murdered Rosa Luxemburg", çeviren Loren Balhorn, *Jacobin.com*, çevrimiçi 15.06.2023, <https://jacobin.com/2020/01/rosa-luxemburg-murder-waldemar-pabst-germany>.
- 2 Yapının mimari detayları için bkz. "The Libeskind Building: Architecture Tells German-Jewish History", *Jüdisches Museum Berlin*, çevrimiçi 15.06.2023. <https://www.jmberlin.de/en/libeskind-building>.
- 3 Menashe Kadishman, "Shalekhet" – Dökülmüş Yapraklar, Enstalasyon. *Jüdisches Museum Berlin*, çevrimiçi 15.06.2023, <https://www.jmberlin.de/en/shalekhet-fallen-leaves>.

zihnime dolan o yoğun metalik ses sanki raylar üzerinde konsantrasyon kampına doğru ilerleyen trenin ölümlü tıngırtısıydı. Bir müze bu defa ölü mekân değil, ölümlü düşünce ile kalınan bir karşılaşma durağıydı.⁴ Müzenin bedeniyile kendi bedenim arasında görünmez affektif bir bağ kurulmuştu. Berlin'den döndüğümde felsefenin bir kuram üretme ya da önermeleri formel olarak çözümlenme aracı değil, dünya ile mümkün olan tüm varyasyonları aracılığıyla karşılaşmaya yönelik yeğin bir düşünme tarzı olduğuna ikna olmuşum.

Eduardo Pellejero, “Minör Marksizm” adlı makalesinde samimi bir saptamada bulunur: Lenin’in “ne yapmalı?”⁵ sorusu, “omuzlarımızda” büyük bir yük: Olup bitenler öylece yaşamaya devam edemeyeceğimiz kadar vahimken dünyayı ‘değiştirme’ sorumluluğumuz giderek ağırlaşıyor.⁶ Ancak dünyayı değiştirmek Gilles Deleuze için büyük önem taşısa da felsefesi Lenin’in sorusuna ‘bu haliyle’ yanıt vermez. Deleuze, Friedrich Nietzsche ve Benedictus de Spinoza’nın ‘ne yapılması’ gerektiğini bize tepeden inme bildiren aşkın planların aslında kendi bulanık bilincimizin yanılısamları olduğu tespitine katılır.⁷ Bu yüzden, aşkınlığın hem seküler yani modern/liberal devlet kurumu ve onun sivil yasaları yoluyla hem de teolojik yani Tanrısal düzen ve dini/ahlaki normlar aracılığıyla ifade edilen tezahürlerine karşı bilhassa Spinoza’ya borçlu olduğu ‘içkinlik’ düşüncesinin olanağını araştırır. Spinoza üzerine yazdığı iki kitabında da ‘içkinlik’ ana eksendir. Daha sistematik bir metin olan *Spinoza ve İfade Problemi*, sonsuz tözün kendi içinde sonlu varyasyonlarca ifade edilmesine ilişkin köklü bir problem

4 John Urry, müzeyi bir “kolektif hafıza mekanı” olarak tanımlıyor ve “geçmiş depolamaktan ziyade şimdiki zamanda canlandıran” bir yer olduğunu savunuyor; aktaran Bella Dicks, “The Habitus of Heritage: a Discussion of Bourdieu’s Ideas for Visitor Studies in Heritage and Museums”, *Museum & Society*, 14 (1): 2016: 52–64, 55.

5 Vladimir Ilyich Lenin, “What Is to Be Done?”, *Essential Works of Lenin* içinde, ed. Henry M. Christman (New York: Dover Publications, 1987). Vurgu bana ait.

6 Eduardo Pellejero, “Minör Marksizm: Yeni Politik Praksise Bir Yaklaşım”, *Özgürleşme Pratikleri: Deleuze ve Marks* içinde, der. Dhruv Jain, çev. Aslı İkizoğlu (İstanbul: Otonom Yayıncılık, 2014), 162–165. Vurgu bana ait.

7 Gilles Deleuze, *Spinoza. Pratik Felsefe*, çev. Ulus Baker (İstanbul: Norgunk, 2005), 24–28.